

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iacobi Lobbetii Leodiensis E Societate Iesv. Specvlvm
Ecclesiasticorvm, Ac Religiosorvm.**

Lobbet de Lanthin, Jacques

Leodii, 1640

§. 5. De eleuatione manuum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47105](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47105)

Tertulianus venerandæ antiquitatis obseruator,
 & interpres, *osculum pacis, signaculum orationis*: quod De Orat.
 à Sacerdote sacrificium immortalī Deo offerente c. 14.
 primum ad Diaconum, & ab hoc ad alios longius
 emanabat. In quo ritu doctè obseruat, Ioannes Be- De diu.
 lethus antiquissimus Theologus Parisiensis: sacris offic. c.
 operantem osculum accepisse primum ab ipsa 48.
 sacrosancta Eucharistia, ac deinde alijs dedisse: vt sen-
 tias vnde tibi, toti que populo amor, caritas, pax esset
 alta, scilicet ab ipso Altaris Sacramento.

Ea basiorum in templis consuetudo non diu te-
 nuit subeunte per osculum flagitio, imò duobus
 scelerum monstris perfidia, & impudicitia, quibus
 animi polluebantur. Hinc Ecclesia (quæ labentibus
 annis, collapsa etiam filiorum suorum innoxia pie-
 tate, prospectum voluit) osculum illud sustulit, &
 tantum sacros inter Ministros seruandum esse exi-
 stimauit.

§. 5.

De eleuatione manuum.

Habet in hoc ritu, sacraque corporis compo-
 sitione, quod arguat, & maledico dente ro-
 dat Hæreticus, & Papistarum Sacerdotem gesticu-
 latorem appellet: vt qui in Missa, velut in scena, co-
 micum agere videatur: modo enim curuo corpo-
 re sese in terram abijcit, modo sublimes oculos, ma-
 nusque in cœlum tollit, modo brachia diducit,
 modo

336 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
inodo contrahit. Hæc è Lutheri, Caluiniq̃ue schola
iactabat aliquis malè doctus à malo Magistro dis-
cipulus, quem vt dedoceam, in illud incumbam, vt
luce clarius appareat eleuationem manuum (de
qua mihi in præsentia disceptatio) cum natura, cum
ratione, cum Antiquitate consentire.

Natura duce, ac magistra quisquis venerandum
Numen adorat, supplices in cœlum manus attollit.
Habitus orantium hic est, inquit Apuleius, *vt ma-
nibus extensis ad cœlum precemur.*

Hæc ratio in oculis est, quod cœlum Dei fedes
sit, patens, apertum, explicatum templum, quo
proinde spectant, & tolluntur manus.

Hunc naturæ, ceu communis matris sensum
probat, quod Romani ab eadem edocti pietatis si-
mulacrum effinxerint, sublatis, & expansis in æthe-
ra manibus. Quem ritum à Gentilibus seuerè ob-
seruari voluit Constantinus etiam lata lege. Præ-
scripsit enim vt Gentiles die Dominico feriantur,
Enseb. in vota que sua exponerent eleuatis in cœlum mani-
Vit. c. 28. bus, & animis: imò suam ipse imaginem eo habitu
fingi voluit, & in posteros transmitti, vt directis in
Enseb. c. sidera manibus, superis, Deoque supplex videretur
3. Constantinus.

Pugnent ergo Hæretici cum Cæsarum statutis,
ac decretis, pugnent cum recepto apud ipsos Genti-
les more, pugnent cum natura: ita certe pugnare
videntur,

videntur, modo Papistas impugnent. Sed expugnabunt nunquam, nisi & ipsam antiquitatem, quæ etiam barbaris venerationi esse solet, impugnent, atque expugnent.

Moyſes certè legitur orasse expansis in cœlum manibus; seu à Deo beneficium exposceret, seu in hostes iret, quod non semel miraculo probarunt superi. Iosephus Antiquitatum Iudaicarum scriptor illustris, existimat manna primum in manus orantis Moyſis incidisse; ita enim habet. *Dum Moyſes* L. 2. c. 3. *precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur, qui cum manibus eius hærens concreuiſſet, suspicatus ille hanc alimoniam à Deo demitti, deguſtat, ac mox deguſtandum alijs offert, ut experti crederent.*

Fuit manna signum paternæ, diuinæque in Israëlem beneficentiæ, fuit naturæ prodigium, stuporis obiectum, & cœli benignioris miraculum, quod non incidit, nisi in manus sublimes, & elatas, à quibus in alta pace, armorumque silentio, israëli inuentum est annonæ subsidium. Vis in puluere martio, in bellico strepitu, hostes inter, & arma potens omninò præsidium? & illud offerunt elatæ in æthera palmæ.

Hebræas acies armata militum manu inuaserat Amalec, ne obrueret contra emittitur cum exigua turma Dux inuictus Iosue; Moyſes autem ex aduerso colle, non armis, sed oratione pugnat, leuat ad

V u

superos

Exod. 17. v. 11. *superos manus, & mirum propitio Numine prodigium. Cum leuaret Moyses manus, vincebat Israël, sin autem paululum remisisset, superabat Amalec.*

Hæc ubi spectarunt Aaron, & Hur, tantum esse momenti, ac ponderis in ea manuum eleuatione, vt si starent illæ, staret Israël; sin autem remitterentur, illico caderet, hostique cederet: hæc inquam, ubi spectarunt, tum inuito consilio, ne graues Moyses manus suapte mole deficerent, ac collaberentur. *Sumentes lapidem posuerunt subter eum, in quo sedit, Aaron autem & Hur sustentabant manus eius ex utraque parte, & factum est vt manus illius non lassarentur, vsque ad occasum solis, fugauitque Iosue Amalec, & populum eius in ore gladij.*

Hic sese in varias sententias spargunt Interpretes. Vna, ne hæc victoria Israël armis, ferroq; tribuenda videretur. Altera, vt eo symbolo vis orationum innotesceret. *Oratio enim, vt ait Augustinus, oranti est presidium, Deo sacrificium, Dæmoni flagellum.*

Sed cur Deus ter opt. ter max. qui animos altius aspectare solet, non actione, non gestu corporis moueri, pugnae momentum, ac victoriae pondus in eo posuisse videtur, si starent erectæ in cælum manus, sin autem concidissent, & vel suo, vel etiam virgæ pondere, in terram inclinassent, illico in hostem inclinaret victoria?

Respondet Tertulianus Moysen eo corporis habitu,

bitu, ea brachiorum extensione orantem, typum L. contra Marcionem c. 18. fuisse Christi in Cruce pendentis, ut iam inde à Cruce, à Christo ei affixo subsidium peteretur.

Alij volunt hoc signo indicari quis esset orantis animus, quæ contentio, quæ remissio, si enim collaberentur manus, vna etiam collabi videbatur orantis feruor, sin autem attolli, & erigi, etiam efferuescere, & inualescere deuotionis æstus.

Ego vero existimo fuisse ludum illum amabilem diuinæ prouidentia, quæ etiam tum ritum illum orandi probare voluit, & ostendere eo loci, ac temporis vel maximè conuenire.

Audiebatur tubæ clangor, strepebant tympana, Mars æstuabat, certabat Israël, certabat & Iosue, etiam oratione pugnare debuit ipse Moses; ea porro manuum eleuatio pugnantis est, ac dimicantis; exhibet enim brachia in modum arcus extensa, è quibus in hostem euolent vindices sagittæ.

Ita quondam orauit, & pugnavit bonus Iacob, qui emoriens hæc Iosepho veluti tabulis vltimis legauit. *Do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, & in arcu meo.* Gen. 48. v. 22. Fuit illa pars ager in Sichem; sed nusquam cum Iacob, in gladio, & arcu sibi comparasse legitur, ideoque Chaldæus scitè vertit, *quam tuli in gladio, & arcu, id est in oratione, & precibus.* Iustis enim oratio gladius, est, & arcus.

Eo quondam vsus Dauid, dux omninò magnus.
Ps. 17. v. Posuisti, inquebat, ut arcum areum brachia mea.
 55. Beatus Ephrem arcum illū esse credit extensa in o-
 ratione brachia; *quoniam, inquit, in ea manus exten-*
dimus, & veluti sagittam in inimicum dirigimus.

Sed & alia huius antiquæ consuetudinis est ratio,
 quam paucis attingit Tertulianus, probatque qua a-
 nimi fortitudine, quo robore debeat esse Christia-
 nus, ac Sacerdos quisquis expansis manibus Deum
 orat, eo scilicet vt in manibus Dei sit, ad omnia
 promptus, seu prospera fluant, seu aduersa refluant,
 ad omnes fortunæ casus, ad graua, acerba, funesta
 religionis, cœlique causa toleranda. Hos animos,
 inuictumque robur portendit ipse orantis habitus:
 audi Tertulianum grandi vt solet cothurno insur-
 gentem. *Paratus est, inquit, ad omne supplicium ipse*
habitus orantis Christiani, quasi dicat orans, præsto
sum, necte, aut plecte si vis, aut certè miserere.

In Apo-
lo. c. 30.

Ita, teste Prudentio, inclyti martyres cum ad car-
 ceres, ad supplicia ducerentur, manus attollere soliti,
 & expandere in formam Crucis, vt se ad Crucem,
 & immania quamuis tormenta paratos, & expedi-
 tos ostenderent.

De ex-
hort.
Martyr.
c. 8.

Huic affinem causam reddit Tertulianus, ait
 enim Sacerdotem sæpius in Missa orare expansis in
 Crucem manibus, vt hoc gestu corporis proteste-
 tur se cultorem esse Crucis; & Crucifixi in paucis
 aman-

amantem; & ab illo sperare omnia, eiusque merita, ac sanguinem per extremos cruciatus expressum ostentare æterno Patri; vt ab illo in nos effluat miseratione, vel vna obiecta Cruce, aut Crucifixi imagine.

Quod si ea ratio tibi mystica videtur, dic age cum Clemente Alexandrino, quod eleuatio manuum indicet, & mentem in oratione attolli oportere, parum enim est, si erigantur in cœlum manus, si interea temporis mens ipsa in terras deprimatur. *Caput, inquit, & manus in cœlum extendimus corpus à terra educere conantes, erectam, & eleuatam animam desiderio meliorum, cogimus in sancta progredi, magno animo corporis vinculum despicientes.*

Ad extremum pro coronide adijci potest, hæc ratio, vt & cor in cœlum abeat; & manus; id est opera, fundantur. Ita porrò puras, & multis meritis graues manus leuabat Dauid, cuius eæ voces testes animi. *Leuabo manus meas ad mandata tua que dilexi:* hæc etiam in bellico puluere, in aulae strepitu, in æstu negotiorum canebat Dauid: cuius æmuli omninò pauci; hoc enim orbe, quo volumur, quamplurimi in cœlum vocem eleuant, at minime manus explicant, & virtutum actus ad superiores emittunt, in quos certè verti potest illud Isaaci: *vox quidem vox est Iacob, manus autem, manus sunt Esau.* Ne tibi aliquando eæ sint; excipe quæ tibi Augustinus singulari vir pietate, & miranda eruditione

ps. 118. v. 48.

342 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
ditione magnus. *In manibus*, inquit, *opera debemus*
accipere: ergo talia sint opera, ut ea possis in altum,
in conspectu Domini leuare, poteris autem si manus
tua, id est actus tui, & conuersatio tua non sit in ter-
ris, sed in caelo.

Eiusmodi fuit olim Iosephi Abbatis, viricum
Vit. Patr. Deo magnis omninò virtutibus copulati. Is cum
expanderet in oratione manus, in caelumque at-
tolleret, digiti eius videbantur velut decem lampa-
des ignis, claro & mirifico splendore lucentes, vt in
Patrum monumentis traditur.

Huic affine est illud, quod de Conrardo Egino-
nis, quondam Abbate Villariensi, ac deinde Sanctæ
Romanae Ecclesiae Cardinali, & Episcopo Portuen-
si, referre solebat Guilielmus Abbas Villariensis.
Hist. Leod. lib. 6. Cum accederet ille propius ad augustissimum Eu-
charistiae Sacramentum, manusque de more, sacro-
que ritu tolleret; tanto in illud ardore animi fere-
batur, vt ignescere videretur. Certè digiti illi quibus
sacrosanctam Hostiam sub sacrificium attrectari fas
est, eâ luce radiare soliti, vt ad legendum, scriben-
dumve, etiam obscura & intempesta nocte, lumi-
ne alio opus non esset: quod ipsum & oculis hau-
sisse se, & experientia didicisse, Cantipratano ipsi te-
stis est Guilielmus Abbas, cuius supra memini.

His prodigijs pium Numen ostendere voluit,
quam accepta sibi foret ea manuum eleuatio, si
modo ad arduæ mentis eleuationem sequeretur.